

EHDOTUS MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI ELINTARVIKETIETOJEN ANTAMISESTA KULUTTAJILLE ANNETUN MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEN (834/2014) MUUTTAMISEKSI

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta (834/2014) ehdotetaan muutettavaksi siten, että vähittäiskaupassa olisi ilmoitettava energian, rasvan, tyydyttyneiden rasvojen, sokerien ja suolan määrä seuraavista pakkaamattomista elintarvikkeista: juustot, makkarat, muut leikkeleenä käytettävät lihavalmisteet, ruokaleivät, valmisruoat ja nautintavalmiit ateriankomponentit, jotka on valmistettu muualla kuin vähittäiskaupassa ja jotka myydään palvelutiskissä, sekä napostelutuotteet. Tuoteryhmiin kuuluvat elintarvikkeet ovat kansanterveyteen haitallisesti vaikuttavien ravintoaineiden saannin keskeisiä lähteitä. Tarjoilupaikassa, jossa tarjoillaan vähintään 100 annosta vuorokaudessa, olisi ilmoitettava tarjoilupaikan valikoimissa säännöllisesti olevan annoksen energiasisältö.

Elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011, jäljempänä *elintarviketietoasetus*, säädettiin ravintoarvomerkintä pakolliseksi lähtökohtaisesti kaikkiin pakattuihin elintarvikkeisiin. Pakollisessa ravintoarvomerkinnässä ilmoitettavat ravintoaineet ovat kansanterveyden kannalta keskeisiä. Kuluttajan kannalta ei ole merkitystä sillä, saadaanko näitä ravintoaineita valmiiksi pakatuista vai pakkaamattomista elintarvikkeista. Tästä syystä on perusteltua edellyttää keskeisten ravintosisältötietojen ilmoittamista myös pakkaamattomista elintarvikkeista.

Asetusta (834/2014) ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että luovutaan mahdollisuudesta ilmoittaa pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavat tiedot suullisesti. Pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavat tiedot olisi ilmoitettava loppukuluttajalle kirjallisesti. Tietojen vaatiminen kirjallisesti on perusteltua, jotta kuluttajan tiedon saanti ei ole siitä kiinni, uskaltaako hän kysyä tietoa. Tietojen ilmoittaminen kirjallisesti on perusteltua myös sen varmistamiseksi, että kuluttajaa ei johdeta harhaan ja että valvontaviranomaiset voivat kuluttajalle annetun tiedon tarvittaessa todentaa.

Taustaa

Elintarviketietoasetuksen soveltamisalaan kuuluvat kaikki lopulliselle kuluttajalle ja suurtaloudelle luovutettavaksi tarkoitetut elintarvikkeet, myös pakkaamattomat ja suurtalouksien kautta luovutettavat elintarvikkeet, mutta niistä ei asetuksessa säädetä tarkemmin. Pakkaamattomien elintarvikkeiden osalta täytyy kansallisesti säätää, mitä tietoja on annettava ja miten tiedot on annettava. Suomessa pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavista tiedoista on säädetty elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (834/2014).

Tietojen antamiseen pakkaamattomista elintarvikkeista liittyy monenlaisia haasteita. Elintarvikkeiden vähittäiskauppoja ja tarjoilupaikkoja on erilaisia ja niissä on erilaisia toimintatapoja. Erityisesti pk-yritysten toimintatavat voivat olla hyvin erilaisia kuin suurilla toimijoilla tai ketjuilla. Asetettavien vaatimusten tulee olla käytännössä mahdollisia toteuttaa ja vaatimusten noudattamista täytyy olla mahdollista valvoa. On myös otettava huomioon vaatimuksista aiheutuva hallinnollinen taakka ja kustannukset.

Samaan aikaan on varmistettava kuluttajansuojan korkea taso sekä kuluttajien riittävä tiedonsaanti. Kuluttajat ovat yhä kiinnostuneempia elintarvikkeiden koostumuksesta ja muista ominaisuuksista, kuten ravintosisäilöstä. Kuluttajat eivät kuitenkaan ole yhtenäinen ryhmä. Eri ihmisille erilaiset asiat ovat tärkeitä ja kiinnostus vaihtelee myös tuoteryhmittäin.

Lihavuus on merkittävä kansanterveysongelma, joka jatkaa yleistymistä. Suomessa yli puolet aikuisväestöstä ja yli 20 % lapsiväestöstä on ylipainoisia. Ylipaino on niin yleistä, että Pohjoismaisten ravitsemussuosituksen (Nordic Nutrition Recommendations 2023, NNR2023) päivityksessä ylipainoiset ja lihavat ovat suoraan osana väestöä, eivät erillisenä kohderyhmänä. Ylipaino ja lihavuus vaikuttavat ravintoaineiden saantisuositukseen. Aikuisista lihavia (BMI \geq 30) on melkein 20 % ja vastaavasti lapsista yli 5%. Neljässä vuosikymmenessä ylipainoisten aikuisten osuus on kaksinkertaistunut ja ylipainoisten lasten osuus kolminkertaistunut. NNR2023 muistuttaa, että ylensyönti ja liiallinen energiansaanti johtavat sekä ylipainoon että kuormittaa ympäristöä.

Ruokaan liittyvät riskit ovat suurin käyttäytymiseen liittyvä riskitekijä Suomessa, sillä 18 % kuolemista johtuu ruoan riskitekijöistä, kuten epäterveellisistä elintarvikevalinnoista). Ympäristö, jossa kuluttaja tekee ostopäätöksensä kaupasta ostetun tai ravintolassa valitun ruoan ravitsemuksellisesta laadusta, on merkityksellinen. On tärkeä varmistaa, että kuluttajalle annetaan oikea-aikaisesti riittävät tiedot ravitsemuksellisen päätöksen tueksi. On myös taattava, että tiedot annetaan yhdenmukaisella tavalla, jotta samankaltaisten elintarvikkeiden ravintoarvojen vertailu on kuluttajalle mahdollista.

Lainsäädännön muutostarpeet

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (834/2014) valmistelun yhteydessä todettiin, että lähtökohtaisesti kuluttajan tulisi saada elintarvikkeista samat tiedot siitä riippumatta, myydäänkö elintarvikkeita valmiiksi pakattuna vai pakkaamattomana. Toisaalta pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavia tietoja sekä tietojen ilmoittamistapaa koskevien vaatimusten on oltava sellaisia, että elintarvikealan toimijat voivat ne ilman kohtuutonta hallinnollista taakkaa toteuttaa ja että vaatimusten noudattamista voidaan valvoa. Pakkaamattomien elintarvikkeiden tarjonta on kuluttajien etu eikä sitä pidä tarpeettomasti vaikeuttaa.

Komissio keväällä 2020 julkaiseman Pellolta pöytään –strategian toimintasuunnitelmassa on useita aloitteita, joilla pyritään edistämään kestävästä elintarvikekulutuksesta ja helpottamaan siirtymistä terveellisiin ja kestäviin ruokavalintoihin. Strategiassa korostetaan selkeää tiedottamista, jonka avulla kuluttajien on helpompaa ryhtyä noudattamaan terveellisiä ja kestäviä ruokavalioita, joka edistää kuluttajien terveyttä ja elämänlaatua ja joka vähentää terveyteen liittyviä kustannuksia.

Pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavia tietoja on tarpeen arvioida riskiperusteisuuden näkökulmasta erityisesti sen osalta, että kuluttajat saisivat nykyistä paremmin tietoa pakkaamattomien elintarvikkeiden ravintosisällöstä. Ravintosisältöä koskevien tietojen ja niiden esittämistavan tulee olla johdonmukaisia elintarviketietoasetuksen vaatimusten kanssa.

Vuoden 2023 hallitusohjelmassa todetaan, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. Lisäksi todetaan, että vältetään EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä kansallista lisä sääntelyä. Pakkaamattomien elintarvikkeiden osalta täytyy kansallisesti säätää, mitä tietoja on annettava ja miten tiedot on annettava. Valmiiksi pakatuissa elintarvikkeissa ravintoarvomerkintä on lähtökohtaisesti pakollinen ja siinä ilmoitetaan elintarvikkeen energiasisältö, rasvat, tyydyttyneet rasvat, hiilihydraatit, sokerit, proteiinit ja suola. Ilmoitettavaksi vaaditut ravintoaineet ovat kansanterveyden kannalta keskeisiä. Kuluttajan kannalta ei ole merkitystä sillä, saadaanko näitä ravintoaineita valmiiksi pakatuista vai pakkaamattomista elintarvikkeista. Jotta kuluttajan on nykyistä helpompaa tehdä terveellisiä ja kestäviä ruokavalintoja, on perusteltua edellyttää ravintosisältötietojen ilmoittamista nykyistä kattavammin myös pakkaamattomista elintarvikkeista.

Asetusehdotuksen sisältö

3 § Määritelmät

Asetuksen (834/2014) 3 §:n 2 momentin 1-kohdassa määritellään elintarvikkeen luovutuspaikka viittaamalla kumotun elintarvikelain (23/2006) 13 §:n 1 momentissa olevaan ilmoitetun elintarvikehuoneiston määritelmään. Se vastaa voimassa olevan elintarvikelain (297/2021) 5 §:n 2 momentin 13-kohdassa olevaa rekisteröidyn elintarvikehuoneiston määritelmää. Rekisteröidyllä elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan elintarvikehuoneistoa, joka on rekisteröity Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 6 artiklan 2 kohdassa edellytetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentin 1-kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että viitataan voimassa olevan elintarvikelain 5 §:n 2 momentin 13-kohdassa olevaan rekisteröidyn elintarvikehuoneiston määritelmään.

Elintarvikkeen luovutuspaikka voi olla vähittäiskauppa tai tarjoilupaiikka. Elintarvikkeen luovutuspaikan määritelmän ulkopuolelle jää elintarvikkeiden luovutus elintarvikelain 10 §:n 2 momentissa mainittujen toimintojen yhteydessä. Mainittu säännös koskee elintarvikealan vähäriskistä toimintaa, jota ei harjoiteta ammattimaisesti. Tällaiseksi toiminnaksi katsotaan esim. koulujen myyjäiset, harrastekerhojen järjestämä elintarvikkeiden myynti tai yksityishenkilön kotonaan valmistamien elintarvikkeiden myynti, joka ei ole jatkuva eikä säännöllistä. Myytävien tai muuten luovutettavien elintarvikkeiden määrän tulee olla vähäinen. Elintarvikelain 10 §:n 2 momentin tarkoittamaksi toiminnaksi katsotaan myös elintarvikkeiden vähäinen luovuttaminen muun elin-

keinotoiminnan yhteydessä. Allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevat tiedot on kuitenkin annettava loppukuluttajalle myös silloin, kun elintarvikkeita luovutetaan elintarvikelain 10 §:n 2 momentin tarkoittaman toiminnan yhteydessä, mutta muita asetusluonnoksen edellyttämiä tietoa ei tällöin vaadita.

6 § Allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antaminen loppukuluttajalle pakkaamattomista elintarvikkeista

Pykälä vastaa pääsin sisällöltään voimassa olevan asetuksen säännöstä. Ainoastaan 3 momentissa oleva viittaus ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan voimassa olevaa elintarvikelakia (297/2021).

Elintarviketietoasetuksen 44 artiklan 1 kohdan a alakohta edellyttää, että elintarvikkeen valmistuksessa käytetyt ja lopullisessa elintarvikkeessa edelleen jossain muodossa olevat asetuksen liitteessä II luetellut allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet on ilmoitettava myös pakkaamattomista elintarvikkeista, mukaan lukien ammattikeittiöiden kautta luovutettavat elintarvikkeet. Jäsenvaltio päättää, miten tiedot tulee antaa.

Allergeenit on ilmoitettava myös pakkaamattomista elintarvikkeista elintarvikkeen nimellä niin, että siitä käy ilmi elintarviketietoasetuksen liitteessä II mainitun aineen tai tuotteen nimi.

Allergeeneja koskevat tiedot on annettava loppukuluttajalle myös silloin, kun elintarvikkeita luovutetaan elintarvikelain (297/2021) 10 §:n 2 momentin tarkoittaman toiminnan yhteydessä.

7 § Muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antaminen loppukuluttajalle pakkaamattomista elintarvikkeista elintarvikkeen vähittäiskaupassa

Asetuksen (834/2014) 7 §:ssä, sellaisena kuin se on muutettuna maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (154/2019), säädetään muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antamisesta pakkaamattomista elintarvikkeista vähittäiskaupassa.

Pykälän 1 momentin 3-kohdassa oleva vaatimus alkuperämaan ilmoittamisesta ehdotetaan muutettavaksi siten, että alkuperämaa tai lähtöpaikka on ilmoitettava siten kuin elintarviketietoasetuksessa tai sen nojalla säädetään tai siten kuin muussa lainsäädännössä säädetään. Kun voimassa olevassa säännöksessä oleva viittaus Euroopan Unionin lainsäädäntöön poistetaan, tulevat myös alkuperämaan ilmoittamista kansalliset vaatimukset sovellettaviksi. Esimerkiksi aterioiden ja ateriakomponenttien raaka-aineena käytetyn lihan alkuperämaa tulisi ilmoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (218/2017) edellyttämällä tavalla, kun näitä elintarvikkeita myydään palvelutiskissä. Samoin esimerkiksi myymälässä paloittelun ja käärityn juuston (= valmiiksi pakattu välitöntä myyntiä varten) ainesosana käytetyn maidon alkuperämaa tulisi ilmoittaa asetuksen (218/2017) edellyttämällä tavalla. Maa- ja metsätalousministeriön asetus (218/2017) edellyttää elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan sekä maidon ja asetuksessa lueteltujen maitotuotteiden alkuperämaan ilmoittamista Suomessa valmistetuilta elintarvikkeilta. Vastaavalla tavalla pakkaamattomien elintarvikkeiden osalta alkuperämaan ilmoittamisvelvollisuus koskisi Suomessa valmistettuja elintarvikkeita. Esimerkiksi palvelutiskissä myytävän ulkomaisen makkaran raaka-aineena käytetyn lihan tai ulkomaisen juuston raaka-aineena käytetyn maidon alkuperämaata ei tarvitsisi ilmoittaa. Muilta osin 1 momentti vastaa voimassa olevan asetuksen säännöstä.

Voimassa olevan asetuksen 7 §:n 2 momentissa mukaan vähittäiskaupassa on pakkaamattomista elintarvikkeista ilmoitettava loppukuluttajalle juustoista, makkaroista ja muista leikkeleenä käytettävistä lihavalmistuksista rasvan ja suolan määrä sekä ruokaleivistä suolan määrä. Säännös ei ole linjassa elintarviketietoasetuksen kanssa. Elintarviketietoasetuksen 30 artiklan 5 kohdan mukaan pakkaamattomien elintarvikkeiden ravintosisältötiedot voidaan rajata siten, että vaaditaan ilmoitettavaksi pelkästään energiasisältö tai energiasisältö sekä rasvahappojen, tyydyttyneiden rasvahappojen, sokerien ja suolan määrät.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että vähittäiskaupassa on ilmoitettava energian, rasvan, tyydyttyneiden rasvojen, sokerien ja suolan määrä seuraavista pakkaamattomista elintarvikkeista:

- juustot,
- makkarat,
- muut leikkeleenä käytettävät lihavalmistukset,
- ruokaleivät,
- valmisruoat ja nautintavalmiit ateriankomponentit, jotka on valmistettu muualla kuin vähittäiskaupassa ja jotka myydään palvelutiskissä, sekä
- napostelutuotteet.

Ruokaleipiin kuuluisivat myös ruokaleipään rinnastettavat tuotteet kuten voisarvet. Pakkamattomana myytäviä napostelutuotteita olisivat esimerkiksi pähkinät ja makeiset.

Valmisruokiin ja nautintavalmiisiin ateriankomponentteihin kuuluisivat esimerkiksi muualla kuin vähittäiskaupassa valmistetut, palvelutiskissä myytävät sellaisenaan nautittavat ateriat, esimerkiksi laatikkoruoat, ateriasalaatit, pizzat ja suolaiset piirakat sekä palvelutiskissä myytävät ateriankomponentit, kuten liha-, kala-, kasvispullat ja –pihvit ja kermaperunat. Tähän ryhmään kuuluisivat myös ruoan tapaan nautittavat leivät ja piirakat, joita ovat esimerkiksi täytteelliset piirakat ja pasteijat (esim. riisipiirakka, juustopasteija, lihapiirakka), kolmioleivät, täytetyt sämpylät ja patongit jne.). Ravintosisältötietoja ei vaadita ilmoitettavaksi, jos kuluttaja itse koostaa esimerkiksi ateriasalaatin salaattibaarista. Ravintosisältötiedot olisi ilmoitettava valmisruoista ja ateriankomponenteista, jotka tulevat vähittäiskauppaan valmiina ja joista tiedot voidaan saada tavaran toimittajalta. Ravintosisältötietoja ei tarvitsisi ilmoittaa valmisruoista tai ateriankomponenteista, jotka valmistetaan vähittäiskaupassa. Tällä mahdollistetaan valmisruokien satunnainen valmistaminen vähittäiskaupassa käytettävissä olevista raaka-aineista.

Tuoteryhmät vastaavat tuoteryhmiä, joilta maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2014) mukaisesti edellytetään voimakassuolainen-merkintää, mikäli elintarvikkeen suolapitoisuus ylittää mainitussa asetuksessa säädetyn raja-arvon. Tuoteryhmiin kuuluvat elintarvikkeet ovat kansanterveyteen haitallisesti vaikuttavien ravintoaineiden saannin keskeisiä lähteitä.

Elintarviketietoasetuksella säädettiin ravintoarvomerkinä pakolliseksi lähtökohtaisesti kaikkiin pakattuihin elintarvikkeisiin. Pakollisessa ravintoarvomerkinäissä ilmoitetaan elintarvikkeen energiasisältö, rasvat, tyydyttyneet rasvat, hiilihydraatit, sokerit, proteiinit ja suola. Ilmoitettavaksi vaaditut ravintoaineet ovat kansanterveyden kannalta keskeisiä. Kuluttajan kannalta ei ole merkitystä sillä, saadaanko näitä ravintoaineita valmiiksi pakatuista vai pakkaamattomista elintarvikkeista. Tästä syystä on perusteltua edellyttää, että vähittäiskaupassa pakkaamattomista elintarvikkeista ilmoitetaan elintarviketietoasetuksen 30 artiklan 5 kohdan mukaisesti energiasisältö sekä rasvahappojen, tyydyttyneiden rasvahappojen, sokerien ja suolan määrät.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että 2 momentissa mainitut energiasisältö ja ravintoaineiden määrä tulee ilmoittaa siten, kuin ravintoarvomerkinästä elintarviketietoasetuksessa säädetään. Elintarviketietoasetus 32 artiklan 2 kohdan mukaan energiasisältö ja ravintoaineiden määrä ilmoitetaan 100 grammaa tai 100 millilitraa kohti. Lisäksi energiasisältö voidaan elintarviketietoasetuksen 33 artiklassa säädetyn edellytyksin ilmoittaa myös annosta tai kulutusyksikköä kohti.

Elintarviketietoasetuksen 31 artiklan 4 kohdan mukaan ilmoitetut ravintosisältötiedot ovat keskiarvoja, jotka perustuvat valmistajan tekemään analyysiin elintarvikkeesta; laskelmaan, joka on tehty käytettyjen ainesosien tunnettujen tai todellisten keskiarvolukujen perusteella; tai laskelmaan, joka perustuu yleisesti tunnettuun ja hyväksytyyn tietoon. Energiasisältö lasketaan käyttäen elintarviketietoasetuksen liitteessä XIV olevia muuntokertoimia.

Voimassa olevan asetuksen 7 §:n 4 momentissa säädetään, että 2 momentissa tarkoitettuja ravintosisältötietoja ei tarvitse ilmoittaa, kun on kyse pienimuotoisesta elintarviketoiminnasta. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi 8 §:ään.

7 a § Muiden kuin allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita koskevien tietojen antaminen loppukuluttajalle pakkaamattomista elintarvikkeista elintarvikkeen tarjoilupaikassa

Tarjoilupaikoilla tarkoitetaan esimerkiksi ravintoloita, lounasravintoloita, laitospalveluita, pikaruokaravintoloita, grillikioskeja, kahviloita jne. Tarjoilupaikkoja koskevia säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun keskuskeittiössä valmistetut ateriat toimitetaan koulun ruokalassa tarjottavaksi, kun pitopalvelun valmistamia ruokia tarjoillaan juhlapaikalla, kun ruokapalveluiden valmistamia aterioita toimitetaan asiakkaalle kotiin, kun ruoankuljetusyritys kuljettaa ravintolassa valmistettuja aterioita kotiin jne. Tarjoilupaikkoja koskevia säännöksiä sovelletaan tarjoilupaikassa kaikkiin elintarvikkeisiin, jotka tarjoillaan loppukuluttajalle valmiina nautittavaksi siitä riippumatta, nauttiiko kuluttaja elintarvikkeen tarjoilupaikassa vai ottaako sen mukaansa.

Asetuksen 7 a §:n 1 momentin, sellaisena kuin se on maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (154/2019), mukaan pakkaamattomista elintarvikkeista on tarjoilupaikassa ilmoitettava loppukuluttajalle 6 §:ssä tarkoitettujen allergeenien lisäksi elintarvikkeen nimi sekä elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaa.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 3-kohta, jonka mukaan tarjoilupaikan valikoimissa säännöllisesti olevan annoksen energiasisältö on ilmoitettava tarjoilupaikassa, jossa tarjoillaan vähintään 100 annosta vuorokaudessa. Ehdotetut rajaukset mahdollistaisivat sen, että tarjoilupaikoissa voidaan satunnaisesti tarjoilla erilaisia aterioita ilman, että tarvitsee selvittää kyseisen aterian ravintosisältötietoja. aterian energiasisällön ilmoittamista ei vaadita pieniltä tarjoilupaikoilta, joilla tarjoillaan vähemmän kuin 100 annosta vuorokaudessa. Vähintään 100 annosta vuorokaudessa tarjoilevat tarjoilupaiikat kattaisi arvion mukaan noin 60 % tarjoilupaikoista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että annoksen energiasisältö ilmoitetaan annosta kohti. Elintarviketietoasetuksen 31 artiklan 4 kohdan mukaan ilmoitetut ravintosisältötiedot ovat keskiarvoja, jotka perustuvat valmistajan tekemään analyysiin elintarvikkeesta; laskelmaan, joka on tehty käytettyjen ainesosien tunnettujen tai todellisten keskiarvolukujen perusteella; tai laskelmaan, joka perustuu yleisesti tunnettuun ja hyväksytyyn tietoon.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin, että jos kuluttajalla on mahdollisuus itse koostaa annos, 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu energiasisältö ilmoitetaan aterian komponenttien osalta 100 grammaa tai 100 millilitraa kohti. Tätä vaatimusta sovellettaisiin erilaisiin buffet-tarjoiluihin.

8 § Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavien tietojen ilmoittamistapa

Elintarviketietoasetuksen 44 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio päättää ilmaisu- tai esitystavasta, jolla pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavat tiedot on annettava. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan tiedot pakkaamattomista elintarvikkeista on lähtökohtaisesti annettava kirjallisesti. Tiedot on ilmoitettava loppukuluttajalle elintarvikkeen luovutuspaikassa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä olevassa helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa tai muulla vastaavalla tavalla. Pykälän 2 momentin mukaan pakkaamattomista elintarvikkeista asetuksen 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen tietojen voi kuitenkin antaa myös suullisesti kuluttajan pyynnöstä kyseisessä säännöksessä säädetyin edellytyksin. Tarjoilupaikoissa 7 a §:n tarkoitettujen tietojen on voimassa olevan asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (154/2019), mukaan ilmoitettava loppukuluttajalle kirjallisesti.

Mahdollisuudesta ilmoittaa pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavat tiedot suullisesti ehdotetaan luovuttavaksi. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että asetuksen 6, 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettujen tietojen on ilmoitettava loppukuluttajalle kirjallisesti.

Tietojen antaminen kirjallisesti on perusteltua, jotta kuluttajan tiedon saanti ei ole siitä kiinni, uskaltaako hän kysyä tietoa. Tietojen ilmoittaminen kirjallisesti on perusteltua myös sen varmistamiseksi, että kuluttajaa ei johdeta harhaan ja että valvontaviranomaiset voivat kuluttajalle annetun tiedon tarvittaessa todentaa. Vaaditut tiedot tulee ilmoittaa vähittäiskaupassa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä olevassa helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa tai muulla vastaavalla selkeällä tavalla. Tarjoilupaikassa tietojen ei välttämättä tarvitse olla painettuna ruokalistaan eikä tietoa tarvitse antaa jokaiselle asiakkaalle erikseen kirjallisesti, vaan tieto voidaan antaa tarjoilupaikassa helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa tai muulla vastaavalla selkeällä tavalla, esimerkiksi tietokonetabletilla tai ateriatilausnäytöllä. Aterioiden verkkomyynnin yhteydessä 7 a §:ssä tarkoitettujen tietojen tulee ilmoittaa verkkosivuilla, joissa aterioita markkinoidaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että asetuksen 6 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa loppukuluttajalle kirjallisesti silloin, kun kuluttajan allergioita ja yliherkkyyksiä koskevat ravitsemukselliset erityistarpeet on etukäteen selvitetty ja kirjattu ylös ja elintarvikkeet luovutetaan tai ateriat tarjoillaan kuluttajalle kohdennetusti näiden tietojen perusteella. Myöskään asetuksen 7 ja 7a §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa loppukuluttajalle kirjallisesti silloin, kun elintarvikkeet luovutetaan tai ateriat tarjoillaan kuluttajalle kohdennetusti. Nämä poikkeukset koskisivat esimerkiksi päiväkodeissa, sairaaloissa, vanhustenhuollossa, vankiloissa jne. luovutettavia elintarvikkeita ja tarjottavia aterioita. Tietojen on kuitenkin näissäkin tapauksissa oltava kirjallisissa tai elektronisissa muodossa elintarvikkeen luovutuspaikassa henkilökunnan ja val-

valvontaviranomaisten helposti saatavilla. Tämä on edellytys tietojen todentamiselle. Kirjallisessa tai elektronisessa muodossa oleville tiedoille ei aseteta erityisiä muotovaatimuksia. Olennaista on tietojen todentamista koskevan tavoitteen toteutuminen.

Pykälän 3 momentin mukaan asetuksen 7 §:n 2 momentissa ja 7 a §:n 1 momentin 3-kohdassa tarkoitettuja energia- ja ravintosisältötietoja ei tarvitse ilmoittaa elintarvikkeista, joita pieniä tuotemääriä valmistava elintarvikealan toimija toimittaa suoraan loppukuluttajalle tai paikalliselle vähittäiskaupalle, joka toimittaa tuotteet suoraan loppukuluttajalle. Tällaiset toimijat on vapautettu pakollisen ravintoarvomerkinnän esittämisestä valmiiksi pakattujen elintarvikkeiden osalta (elintarviketietoasetus, liite V.19).

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2025. Näin elintarvikealan toimijoille jäisi riittävästi aikaa luoda järjestelmät pakkaamattomista elintarvikkeista vaadittavien tietojen ilmoittamiseen. Myös valvontaviranomaisille jäisi riittävästi aikaa laatia tarvittava ohjeistus.